संस्कृतभारती (उत्तरतमिल्नाडु)

परीक्षा – गीतासोपानम् - गीताशिक्षणकेन्द्रस्य तृतीयसोपानम् (Level 3)

अवधि: - घण्टाद्वयम् **अङ्का: 75**

आषाढ: प्लवसंवत्सर: ५१२३ **आगस्ट्** -२०२१

नाम / Name in English _____

(Full name with initials / surname as it should appear in the certificate)

पञ्जीकरण-सङ्ख्या (Regn. No.) _____

जङ्गमदूरवाणी सं. (Mobile No:) _____

Email id _____

वास-सङ्केतः (Res. Address with Pin Code) _____

Instructions :

1. If you have the facility, take a print out of the question paper and write your answers. Otherwise write the answers on a long size ruled paper.
2. Mention the details given above in the answer sheet before answering the questions. Mention the question number and write the answers only.
3. Fasten your papers neatly with a tag / pin.
4. Write your Name, Reg. no. phone no. and Name of Course on the back of the envelope.
5. Take a photo copy / scanned copy of your answer sheet on your mobile phone for your reference.
6. Hand over personally your Answer sheet to the designated Samskrita Bharati karyakarta. You can also send it by courier, private players like Dunzo or registered post. All answer papers must preferably be sent the same day or the next day before 5 pm (only for genuine cases). All those residing outside Uttara Tamilnadu should follow instructions given by your exam coordinator.

7. An oral test for 25 marks is held as part of this Examination. This test is compulsory. If your oral test is still pending then please contact your teacher or exam coordinator.

प्रथमः भागः

अ) इतरवचनद्वयं लिखत । (पञ्चानाम् एव) **5**

१. _____ _____ विद्यार्थिनः (द्वि.)

२. _____ _____ राजभिः

३. _____ सुहृद्भ्याम् _____ (च.)

४. _____ सरिद्भ्याम् _____ (प.)

५. _____ दिशोः _____ (ष.)

६. ऋत्विजि _____ _____

आ) निर्देशानुसारं वाक्यानि पूरयत । (पञ्च एव) **5**

१. सर्वैः संस्कृतसम्भाषणाय ___ ।(प्र+यत्, लोट्)

२. भारते पुण्य-नदीभिः ____ ।(वह + लट्)

३. अस्माभिः सस्यानि _____। (वर्ध्, तव्यत्)

४. छात्राः सर्वकार-सूचनाः ____ आसन् । (प्रति + ईक्ष्, शानच्)

५. मया अधर्म-कार्याणि _____ । (त्यज्, कर्मणि लिङ्)

६. दुर्योधनेन भीमः _____ । निन्द्, कर्मणि लङ्)

७. _____ छात्रेभ्यः चतुरः बालकः विषयान् ज्ञातवान् ।

(पठ्, शतृ)

इ) वर्गे अनर्हं पदं चिनुत । **4**

१) वाणी व्याहारः बुध: सरस्वती

२) कटुः अमेध्यः तीक्ष्णः रूक्षः

३) शोभते हसति वर्धते पश्यति

४) अधीयानम् ब्रुवाणम् राजानम् आसीनम्

ई) वाक्यानि परिशील्य शुद्धं उत अशुद्धं सूचयत । **5**

१)विशेषणविशेष्ययो: पुरुषभेद: भवति । ( )

२)'जयति' इत्यत्र 'जि' धातु: अकर्मकः । ( )

३) लृङ्लकारः हेतु-हेतुमद्भावे प्रयुज्यते । ( )

४) वस्त्रं योग्यताया: प्रधानं न । ( )

५)मान/ आन इति द्वयमपि शानच्-प्रयोगे भवति । ( )

उ) भावार्थं २-३ वाक्यैः लिखत । (द्वयोः एव) **5**

१)शयानं चानुशेते हि तिष्ठन्तं चानुतिष्ठति ।
अनुधावति धावन्तं कर्म पूर्वकृतं नरम् ।

२) जितक्रोधेन सर्वं हि जगदेतद्विजीयते ।

३) पदं हि सर्वत्र गुणैर्विधीयते ।

४)आपत्काले च कष्टे च नोत्साहस्त्यज्यते बुधै: ।

ऊ) पूरयत । **4**

१) करोति – कुर्वन् । ददाति - _____

२) पतति – अपतिष्यत् । आ + गम् (गच्छ्) - _____

३) रम् - अरम्यामहि । दृश् (पश्य) - _____

४) वन्दते – वन्दमान: । ब्रूते - _____

ऋ) आवरणे दत्तस्य उचितरूपेण रिक्तस्थानं पूरयत । **5**

१) _____नगर्यां सा न्यवसत् । (प्रसिद्ध)

२) गृहे _____(५) जनै: सह भवितव्यम् इति सूक्तिः वर्तते ।

३) योगी आत्मानं _____सुखम् अश्नुते । (युज् + शतृ)

४) यदि सर्वे मतदानम् अकरिष्यन् तर्हि एष: विजयम् _____।(लभ्)

५)_____ (९०) बालकेभ्य: पुरस्कारा: दत्ता: ।

ॠ) द्वयोः सुभाषितयोः सामान्यम् अर्थं स्ववाक्यैः लिखत । **6**

1. गते शोकं न कुर्वीत भविष्यं नैव चिन्तयेत् ।
   वर्तमानेषु कालेषु वर्तयन्ति विचक्षणा: ॥

2. मिथ्यारूपं न सन्दर्श्यं केनचित् कर्हिचित् क्वचित्।
यथार्थेऽवगते सद्यो दुर्गतिस्तस्य जायते ॥

3. अल्पानामपि वस्तूनां संहतिः कार्यसाधिका ।
तृणैरारभ्यते रज्जुः तया नागोऽपि बध्यते ॥

ऌ) **उचितं चित्-चन-प्रयोगं कृत्वा रिक्तस्थानं पूरयत ।** **4**

ग्रामीणः _____धन-सम्पन्नः गृहं निर्मातुम् उद्युक्तः । सः दारुसंग्रहाय _____ कर्मकरान् नियोजितवान् । ते वनं गताः । _____महावृक्षम् एकं परशुभिः छित्त्वा पातितवान् । तेषु _____कर्मकराः बहून् दारुखण्डान् विदारितवन्तः । मध्याह्ने भोक्तुं ते _____अर्ध-दारिते दारुखण्डमध्ये कीलकं निक्षिप्य गताः । _____ तत्र एकः वानरयूथः आगतः । तेषु एकः बालवानरः इतस्ततः उत्पतन् अर्धदारिते दारुमध्ये उपविष्टः ।

_____ तस्य लाङ्गूलं तन्मध्ये प्रविष्टम् । सः चापलात् कीलम् आकृष्टवान् । तदा अर्धदारितं खण्डद्वयं संलग्नम् अभवत् । _____वानरैः साहाय्यं कृतम् । तथापि बालवानरस्य लाङ्गूलं निष्पिष्टं जातम् । बालवानरः मृतः ।

ए) **पदानि उपयुज्य वाक्यानि रचयत । (पञ्च एव)** **5**

१) स्यात् २) खिद्यमानम् ३) त्यक्तव्यानि ४) आपतन्त्यः

५) अभविष्यत् ६) लभते ७)गृह्णीयु:

ऐ) ५ /६ **वाक्यैः विवृणुत ।** **4**

विशेषणविशेष्यभावं सोदाहरणं विवृणुत ।

अथवा

अमरकोष: ।

ओ) **पूरणप्रत्ययान्तपदेन रिक्तस्थानं पूरयत ।** **4**

१). पङ्क्तौ स्थितेषु _____ (1) बालकम् आह्वयतु ।

२) _____ (70) श्लोकम् अहं न जाने ।

३) _____(13) तिथौ संस्कृतव्याकरणं न अधीयते ।

४) वराहमिहीर: _____(6) शतके आसीत् इति परिगण्यते ।

द्वितीयः भागः

अ) **अनुच्छेदं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तरं लिखत ।** 10

अस्ति मगधदेशे चम्पकवती नाम अरण्यम् । तस्यां चिरात् महता स्नेहेन मृगकाकौ निवसत: । स च मृग: स्वेच्छया भ्राम्यन् केनचित् जम्बुकेन अवलोकित: । तं दृष्ट्वा जम्बुक: अचिन्तयत् "आ: ! कथम् एतत् मांसं सुललितं भक्षयामि ? प्रथमं विश्वासं तावद् उत्पदयामि "- इति आलोच्य

उपगम्य अब्रवीत् । "मित्र! कुशलं ते" ? मृगेण पृष्ठं "कः त्वम् "? स ब्रूते "क्षुद्रबुद्धिनामा जम्बुक: अहम्। बन्धुहीन: मृतवत् निवसामि । त्वां मित्रं प्राप्य पुन: सबन्धु: जीवलोकं प्रविष्ट: अस्मि " । मृगेण उक्तम् - "अस्तु "।

पश्चात् यदा सविता अस्तं गतः तदा तौ मृगस्य वासभूमिं गतौ । तत्रैव चम्पक-वृक्ष-शाखायां सुबुद्धिनामा काक: मृगस्य चिरमित्रं निवसति । तौ दृष्ट्वा काक: अवदत् - " सखे ! चित्राङ्ग ! कोऽयं द्वितीय: "? मृग: अवदत् "अस्मत-सख्यम् इच्छन् आगत: जम्बुकोऽयम् "। काक: - " मित्र! अकस्मात् आगन्तुना सह मैत्रीं न युक्ता "। श्रुत्वा कुपित: जम्बुक: "मृगस्य प्रथम-दर्शन-दिने भवान् अपि आगन्तु: एव आसीत् । यथा अयं मृग: मम बन्धु: तथा भवान् अपि" इति अवदत् ।

एकदा रहसि शृगाल: ब्रूते " सखे चित्राङ्ग ! वने एकदेशे सस्यपूर्णं क्षेत्रम् अस्ति । नीत्वा दर्शयामि "। इत्थं स: मृग: प्रत्यहं तत्र गत्वा सस्यं खादति । क्षेत्रपतिना मृगं ग्रहीतुं नियोजिते पाशे बद्ध: मृग: अचिन्तयत् - " माम् इत: त्रातुं मित्रात् अन्य: कः समर्थ:"? तत्रान्तरे जम्बुक: तत्रागत: । मृगस्य "त्रायस्व माम् " इति वचनम् अश्रुत्वा " एष: पाश: स्नायुना निर्मित: । रविवासरे कथम् एतं दन्तै: स्पृशामि "? इत्युक्त्वा कुत्रचित् आत्मानम् आच्छाद्य स्थित: । सायंकाले काक: मृगम् अनागतम् अवलोक्य अन्विषन् आगत: ।काकः मृगम् उवाच " सखे ! मया पूर्वमेव उक्तम् 'सः वञ्चक:' इति । त्वम् आत्मानं मृतवत् संदर्श्य वातेन उदरं पूरयित्वा स्तब्धीकृत्य तिष्ठ । यदा

अहं शब्दं करोमि तदा त्वम् उत्थाय सत्वरं पलायिष्यसे "। आगत: क्षेत्रपति: मृगम् अवलोक्य "स्वयं मृतः अस्ति"! इत्युक्त्वा मृगं बन्धात् मोचितवान् । तत: काकशब्दम् आकर्ण्य मृग: सत्वरम् उत्थाय पलायित: । क्षेत्रपतिना क्षिप्तेन लगुडेन शृगाल: मृत: । वञ्चकस्य फलम् आपतितम् ।

१) मृगकाकौ कुत्र निवसतः ?

२) मृगं दृष्ट्वा जम्बुक: किम् अचिन्तयत् ?

३) जम्बुकम् अवलोक्य काक: किं ब्रूते ?

४) गद्यांशात् एकं शत्रन्तम् एकं ल्यबन्तं च पदं चित्वा लिखत ।

५) किं मृगस्य द्वयो: मित्रयो: नामनी उचिते । उत्तरं समर्थयत ।

६) काक: कम् उपायम् असूचयत् ?

७) अनया कथया किं गृह्यते युष्माभि: ?

८)पाश: केन निर्मित: ?

९)क्षेत्रपतिना - अत्र का विभक्ति: ?

१०) मैत्री - अस्य पर्यायपदं लिखत ।

इ) **अधः दत्तानां शब्दानां निर्दिष्टं विभक्तिरूपम् उपयुज्य वाक्यरचनां कुरुत।** 3

1. ‘ त्रि’ – स्त्री. चतुर्थी

2. चतुर् – नपुं. द्वितीया

3. अष्टन् – प्रथमा

ई) **एकं विषयम् अधिकृत्य 10-12 वाक्यैः लघुप्रबन्धं लिखत।** 6

1. कथं भवान् / भवती अस्मिन् कोरोनाकाले आर्तानां साहाय्यम् अकरोत् ?

अथवा

2. भवत: / भवत्या: दृष्ट्या २०२५तमे वर्षे संस्कृतगृहाणि अधिकानि कथं निर्मातुं शक्नुमः ?

वदतु संस्कृतम् **शुभम्** जयतु संस्कृतम्